

Vierslajitorjunnan teemapäivä

Toivakka, Huikko 14.6.2025

Kristiina Nyholm

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

MAASEUDUN
SIVISTYSLIITTO

Keski-Suomen Kylät

Luonnon tila Keski-Suomessa lajit ja luontotyytit

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Luonnon tila Keski-Suomessa: lajit ja luontotyypit

- Keski-Suomen luonnon monimuotoisuusselvitys 2024-2025
- Perustuu olemassa olevaan, paikkatietomuotoiseen laji- ja luontotyyppitietoon
- Suomen ympäristökeskus vastasi selvityksen paikkatietotarkasteluista ja –analyyseista
- Tunnistettu Keski-Suomen maakunnallisia vastuulajeja, joiden suojelun suotuisan tason saavuttamisessa Keski-Suomella on erityisen merkittävä rooli
- Luontotyyppitarkastelut
 - Metsäluontotyypeissä pääpaino lehdoissa, tervaleppämetsissä ja harjumetsissä
 - Soiden ojitustilanneaineiston päivitys
 - Pienvesien muuttuneisuusanalyysi
- Selvityksen julkaisu loppukesällä

Maakunnalliset vastuulajit

- Keski-Suomen merkitys valtakunnallisesti uhanalaisten tai silmälläpidettävien lajien esiintymisessä eliöryhmittäin
- Lajien esiintymien osuus Keski-Suomessa verrattuna koko Suomeen
- Kattavat lajiasiantuntijoiden kommentit
- Linnuilla tarkastelu perustuu alueellisen linnustonsuojelutyöryhmän pohjatyöhön, kriteereinä mm. valtakunnalliset ja kansainväliset suojelustatukset, Keski-Suomen pesimäkanta ja kannankehitys

Maakunnalliset vastuulajit

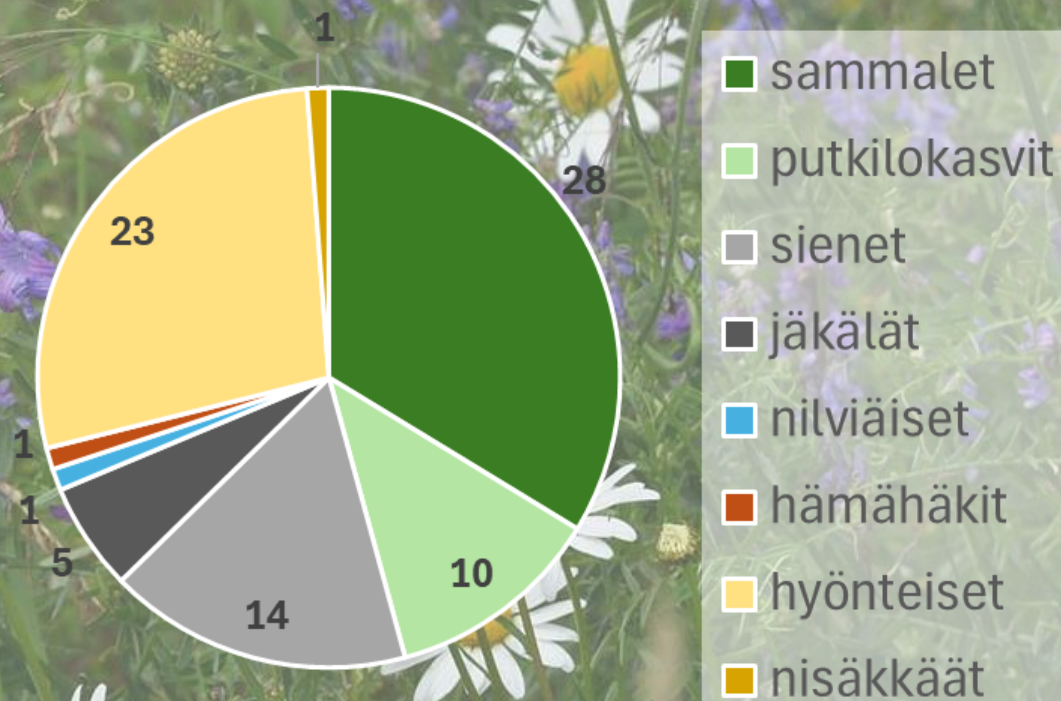
- Maakunnallisen vastuulajin kynnysarvot (pl. linnut):
 - Lajin vakituisista esiintymistä huomattava osa on Keski-Suomessa:
 - vähintään 15 % äärimmäisen uhanalaisella (CR)
 - vähintään 20 % erittäin uhanalaisella (EN)
 - vähintään 25 % vaarantuneella (VU)
 - vähintään 30 % silmälläpidettävällä (NT)
 - Laji on erityisesti suojeltava laji ja sillä on Keski-Suomessa elinvoimaisia esiintymiä
 - Laji on uhanalainen tai silmälläpidettävä, ja Keski-Suomi on sen levinneisyyden reuna-alueita

Maakunnalliset vastuulajit, Toivakka

Paikkojen määrä	Lajit	
6	Hirvenkello] PUTKILOKASVIT (3)
1	Kangassarjatalvikki	
8	Hajuheinä	
6	Kantopaanusammal] SAMMALET (7)
7	Korpihohtosammal	
1	Pikkulovisammal	
1	Isonuijasammal	
1	Purosuomusammal	
2	Kaltiokinnassammal	
2	Kalliokaulussammal	
1	Lohikäepä] SIENET (1)
1	Lahotyynyjäkälä] JÄKÄLÄT (1)
1	Jalavanlahokärsäkäs] HYÖNTEISET (3)
3-5	Karvakukkajäärä	
1	Vantaansurviainen	

KOKO KESKI-SUOMI:

Maakunnalliset vastuulajit

- Valtakunnallisesti uhanalainen tai silmälläpidettävä laji, jonka vakituisista esiintymistä merkittävä osa on Keski-Suomessa
- Hirvenkello (*Campanula cervicaria*)
 - VU (vulnerable, vaarantunut)
 - Yli 25 % lajin 100 m x 100 m havaintoruuduista Keski-Suomessa
- Huikon kylätalolta lähin havaintopaikka noin 4 km päässä Keski-Suomen pohjoispuolella

Kuva: Jouko Rikkinen, Creative Commons Nimeä Ei-Kaupallinen 4.0, alkuperäistä kuvaa rajattu

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vieraslajin määritelmä

”Ei tule omin avuin Suomeen.”

- Vieraslaji: **ihminen** on auttanut lajin siirtymistä luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle - tahattomasti tai tarkoituksella
- Tulokaslaji: tullut alueelle **omin voimin** eli luonnollisesti leviämällä (esim. kultasakaali).
- Haitallinen vieraslaji: **uhkaa** luonnon monimuotoisuutta tai siihen liittyviä ekosysteemipalveluita; taloudelliset, ympäristölliset, terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset
- **Haitalliseksi säädetty vieraslaji:** laji on **EU:n** tai **kansallisessa** vieraslajiluettelossa

Vieraslajilaki

- Vieraslajia ei saa pitää, kasvattaa, istuttaa, kylvää tai muulla vastaavalla tavalla käsitellä siten, että se **voi päästä ympäristöön**.
- **Kiinteistön omistajan** tai haltijan on huolehdittava **kohtuullisista toimenpiteistä** kiinteistöllä esiintyvän unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin hävittämiseksi tai sen leviämisen rajoittamiseksi, jos haitallisen vieraslajin esiintymästä tai sen leviämisestä voi aiheutua **merkittävää vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle taikka vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle**.

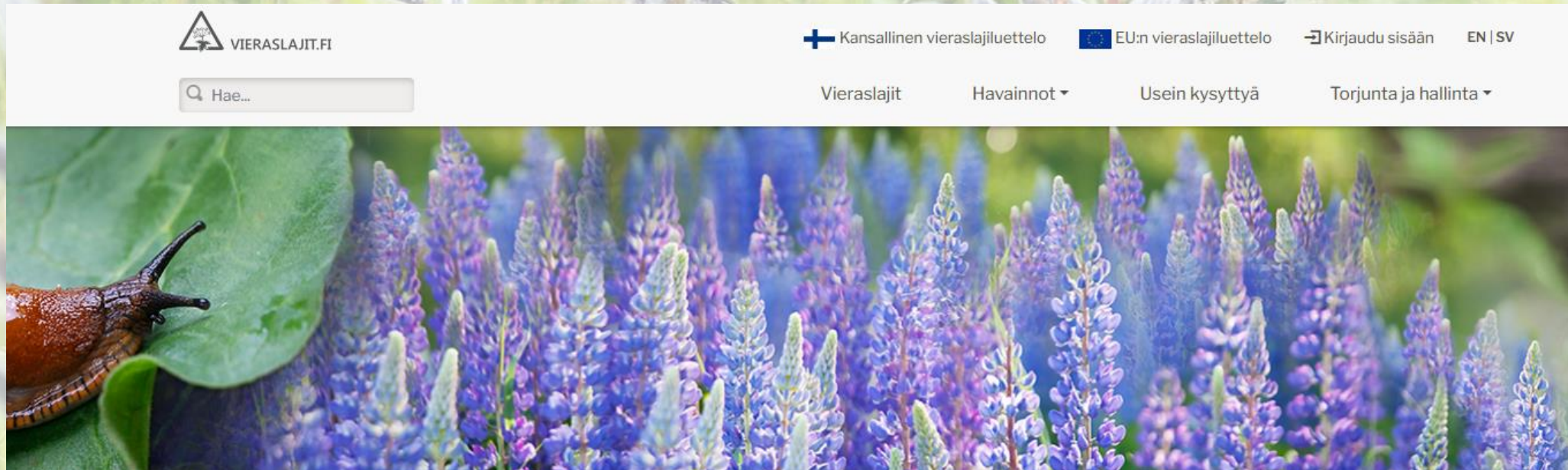

Vieraslajien tunnistaminen

- <https://vieraslajit.fi/>

Kansallinen vieraslajiluettelo: 39 lajia

EU:n vieraslajiluettelo: 89 lajia

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vieraslajien haitoista

- Luontaiset viholliset puuttuvat, tai vieraslajit ovat erittäin kilpailukykyisiä
 - Ne syrjäyttävät / käyttävät ravinnoksi alkuperäislajeja
 - Paikalliset populaatiot voivat hävitä
 - Luonnon monimuotoisuus heikkenee
- Voivat levittää tauteja / olla vaarallisia
- Pölytyksen heikentyminen, satojen pieneneminen, puuston tuhoutuminen...
- Torjuntatyö aiheuttaa kustannuksia

Komealupiini, *Lupinus polyphyllus*

- Luontainen levinneisyysalue läntisessä Pohjois-Amerikassa
- Monivuotinen hernekasvi: sitoo juurinyströiden typpibakteerien avulla ilmakehän typpeä
 - rehevöittää ketoja ja niittyjä, uhanalaiset niittylajit väistyvät
 - uhkaa mm. hirvenkellon esiintymiä
- Kilpailee kotoperäisten kasvien kanssa pölyttäjästä
- Vähentää hyönteisten kokonaismäärää > kerrannaisvaikutukset lintuihin
- Ei kelpaa perhosten toukille tai aikuisille ravintokasviksi
- Siitepölyn myrkyllinen alkaloidi (lupaniini) voi haitata kimalaisten lisääntymistä

TORJUNTAMENETELMÄT

1. Kukintojen katkaisu

2. Kaivaminen

3. Näivettäminen
(toistuva niitto)

4. Peittäminen
(tukahduttaminen)

- Biologinen torjunta
- Torjunta-aineet
- Laidunnus

Eettiset toimintatavat vieraslajieläinten torjunnassa.

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

VIERASLAJITORJUNTA

- Maanomistajan lupa (pl. kukkien poiminta)
- Torjunnan aikajänne
 - Kerran/monta kertaa kesässä
 - Siemenpankin säilyvyys (lajikohtaista)
- Vieraslajijätteen käsittely
 - Siemenet ja juurakot riskiainesta (esim. kuivatus, poltto, kuivajäte)
 - Muut kasvinosat voi kompostoida
- Torjuntavälineet
 - Tarvittava suojaus
 - Estettävä leviäminen tarvikkeiden/vaatteiden mukana

Monimuotoisuustekoja

- Aktiivista tekemistä

- Vieraslajitalkoot
- Niityn perustaminen
- Linnunpöntöt
- Havaintojen ilmoittaminen
- Ennallistamistalkoot soilla, kosteikoilla
- Elävä maaseutu

- Aktiivista tekemättä jättämistä

- Nurmikon leikkaamatta jättäminen
- Ryteikköjen sietäminen
- Lahopuun jättäminen

<https://hiilineutraali.keskisuomi.fi/monimuotoisuustoimia-keski-suomessa/>

Valmiina talkoisiin?

Euroopan unionin
osarahoittama

KESKI-SUOMEN LIITTO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus